

MAGYAR TERMÉSZETJÁRÓ
SZÖVETSÉG

OKTATÁSI MÓDSZERTAN

Szakmai füzetek

Tartalomjegyzék

1.	A FELNŐTTEK TANULÁSÁNAK-TANÍTÁSÁNAK DIDAKTIKAI ALAPJAI	3
1.1	A tanítási módszer	
1.2	A tanulás eredményességét elősegítő tényezők	
1.3	A felnőtt tanulók elvárásai az oktatóval szemben	4
1.4	A felnőttoktatási módszerek sajátosságai	
1.4.1	Gyakorlatorientáltság	
1.4.2	Az élettapasztalatra támaszkodás elve	5
1.4.3	Aktivitás, együttműködés, önállóság	
1.5	Az alkalmazott módszerek kiválasztását befolyásoló tényezők	6
1.5.1	Az elsajátítandó tartalom	
1.5.2	A képzési forma időtényezői	7
1.5.3	A résztvevők tudásszintje	
1.5.4	A rendelkezésre álló segédeszközök	
1.5.5	Az andragógus kompetenciái	8
2.	A FELNŐTTEK OKTATÁSÁNAK MÓDSZEREI	9
2.1	Előadó központú módszerek	
2.1.1	Előadás	
2.1.2	Magyarázat, konzultáció, kiselőadás	
2.2	Résztvevőközpontú módszerek	10
2.2.1	Csoportmunka	
2.2.2	Tréning	11
2.2.3	Vitamódszerek	12
2.2.4	Feleletválasztós módszer	13
2.2.5	Esettanulmány	
2.2.6	Szerepjáték	
2.3	Gyakorlat	14
3.	SZEMLÉLTETÉS	17
3.1	A szemléltetés jelentősége	
3.2	Az eredményes szemléltetés feltételei	
3.3	A szemléltetés eszközei	
4.	PROJEKTMÓDSZER	18
4.1	A projektmódszer alkalmazásának lépései	
4.2	A projektmódszer előnyei	
	Összefoglalás	21
	Szerzők	22
	Irodalomjegyzék	23

A SZAKMAI ANYAG CÉLJA ÉS FELÉPÍTÉSE

A szervezett természetjárásban több területen megjelenik a felnőttképzés igénye: túravezetők, civil vezetők, multiplikátorok, önkéntes vezetők képzése. A felnőttek oktatása, képzése ugyanakkor sok tekintetben eltérő problémákat vet fel, mint a gyerekkorúaké.

A természetjárók körében szervezett képzéseknél is figyelembe kell venni a felnőttképzés olyan sajátosságait, mint az önkéntes jellegből fakadó adottságokat [motiváció pozitív hatása, kötelező jelleg hiányának bizonyos negatív hatása], az időbeosztást, a végzettségek, ismeretek különbözőségét, a tanulástól, mint rendszeres, rutinszerű tevékenységtől való időbeni el távolodást [újra meg kell tanulni tanulni].

A szakmai anyag célja, hogy a képzések tervezésekor az oktatók képesek legyenek kiválasztani az adott célcsoport számára leghatékonyabban alkalmazható módszert.

Felépítésében bemutatja a módszereket az ellenjavallatokat. Szakmaiságában alkalmas pedagógus továbbképzésre, magasabb szintű felnőttképzésre.

1. A FELNŐTTEK TANULÁSÁNAK-TANÍTÁSÁNAK DIDAKTIKAI ALAPJAI

“Az oktatásnak olyannak kell lennie,
hogy a felkináltakat mint értékes ajándékot,
és nem mint nehéz kötelességet fogadják be.”

[Albert Einstein, 1952]

1.1 A TANÍTÁSI MÓDSZER

A felnőttek tanulásának-tanításának sikerességét alapvetően befolyásolja a felnőttoktatásra jellemző módszerek és eljárások megfelelő alkalmazása.

Tudományos értelemben módszeren általában a célhoz vezető utat, eljárásokat értjük. A tanítási módszer a tanítás céljához vezető utat, a tudás elsajátításához vezető eljárásokat jelenti, a tananyag közvetítésének, a tanítási folyamatnak a “hogyanjára” ad választ. Meghatározza a motiválásnak, az előzetes ismeretek felidézésének, az új ismeretek nyújtásának, feldolgozásának, a tanultak alkalmazásának, a teljesítmény értékelésének “mikéntjét”, folyamatait.

A felnőttképzés szemléletének és gyakorlatának alapvetően különböznie kell az iskolai rendszerű oktatásától. Az új évezred másfajta, elsősorban az önálló ismeretszerzés folyamatát támogató módszertani kultúrát és az ennek megfelelő szervezeti rendszer kiépítését várja el a felnőttképzéstől.

1.2 A TANULÁS EREDMÉNYESSÉGÉT ELŐSEGÍTŐ TÉNYEZŐK

A tanítási módszer kiválasztásánál érdemes szem előtt tartani néhány alapelvet:

1. A tanuló aktivitása előnyösen befolyásolja a tanulási eredményeket.
2. A tanulóknak visszajelzést kell kapniuk feladataik sikeres teljesítéséről.
3. A tanulás tempója függ attól, hogy milyen gyorsan kapja meg a tanuló ezt a visszajelzést.
4. Ha a tanulóknak nincs sikerélménye, ha tanulásuk, tevékenységük nem jár pozitív következményekkel, hamar abbahagyják a tanulást.
5. A félelemmentes légkör segíti a tanulás eredményességét.

A felnőtt tanulókat azzal ösztönözhetjük a legjobban a tanulásra, ha sikerélményhez juttatjuk őket. A siker megajándékoz a tanulás örömeivel, növeli az önbizalmat, az igényességet. Ezzel megnöveli a tanulás iránti érdeklődést, magasabb szintre jut a tanulási motiváció, további eredményeket és ezáltal újabb sikereket hoz a felnőtt tanulóknak. Jó esetben újra és újra lejátszódik ez a folyamat.

Knowles szerint a sikeres tanulás előfeltétele az a vágy, hogy valamilyen célból valamit tanuljunk. Szerinte a siker második feltétele, hogy készek legyünk erőfeszítéseket tenni, energiákat mozgósítani a cél érdekében. A tanulás enélkül nem lehet eredményes.

A legfontosabb tényező az oktató és a hallgató közötti viszony. Jó kapcsolatok a siker előfeltétele, a nem megfelelő kapcsolat kudarcra is ítélné a képzést.¹

1.3 A FELNŐTT TANULÓK ELVÁRÁSAI AZ OKTATÓVAL SZEMBEN

A felnőtt tanulók konkrét elvárásokat fogalmaznak meg a felnőttoktatással szemben:

- elmélyült ismeretekkel rendelkezzen az oktatott tárgyköréről,
- biztos felnőttképzési módszertani ismeretekkel rendelkezzen,
- olyan légkört teremtsen, amely fenntartja a tanuló érdeklődését,
- támogassa az önrányító tevékenységet,
- vegye figyelembe és használja ki az oktatás során az egyén tapasztalatait és előismereteit,
- ne kezelje a felnőtt tanulókat gyerekként,
- a tanulók aktív szereplői legyenek a képzési folyamatnak.

1.4 A FELNŐTTOKTATÁSI MÓDSZEREK SAJÁTÓSÁGA

A felnőttoktatási módszerek sajátosságait az alábbi főbb tényezők határozzák meg:

A felnőttoktatásban való részvétel többnyire önkéntes, ezért törekedni kell a résztvevők érdeklődésének felkeltésére, a motiváció megteremtésére és fenntartására.²

Érdemes megemlíteni, hogy a tanulási kedv felkeltéséhez nem csak andragógiai eszközök szükségesek. A megfelelő finanszírozási mód például fontos motiváló tényező lehet. Befolyásolja a tanulási kedvet, hogy aki tanulni akar, talál-e erre módot munkahelyén, lakóhelyén. [Kisebbségi településeken például, ahol nincs felnőttképzési intézményhálózat, megoldást jelenthet, ha a művelődési intézmények biztosítják a tanulási lehetőséget]. Segít, ha megnyerjük, érdekeltté tesszük a munkáltatókat, a helyi közösségeket és azok kulcsszereplőit. A pályaismeret, az álláskeresési technikák tanítása és a pályaválasztási tanácsadás hatékony megvalósítása további pótlólagos tényezője a motiváció megteremtésének és fenntartásának.

1.4.1 GYAKORLATORIENTÁLTSAĞ

Mint a Motiváció a felnőttek tanulásában és művelődésében tanegységben kifejtettük, a tanulási motivumok erőteljesen kapcsolódnak a gyakorlati problémákhoz és igényekhez. A felnőtt tanulók egyik legfontosabb motivációja a tanulásban való részvételre a munkahely megtartása, a szakmai előrelépés, új munkahely megszerzése.

Ezért a tanulók olyan ismereteket igényelnek, amelyeket a munkájukban azonnal hasznosítani tudnak, illetve amelyek által biztosítva látják az elhelyezkedésüket vagy a későbbi munkahelyváltásukat, esetleg azt, hogy vállalkozásba fognak. A felnőtt ember praktikus gondolkodású, ami azt jelenti, hogy törekszik élethelyzetéből adódó igényeinek és szükségleteinek kielégítésére, a tanulás eredményeit munkájában és az élet minden területén alkalmazni kívánja.

A felnőttek főleg azért tanulnak, hogy gyakorlati feladataikra megoldást találjanak, ezért tanításuknak lehetőség szerint problémaközpontúnak kell lennie.³

1 Zrinszky László: *A felnőttképzés tudománya*. 32. oldal

2 *Ezzel a témakörrel a Motiváció a felnőttek tanulásában és művelődésében című tanegységben foglalkoztunk részletesen.*

3 *Bővebben a témáról: Csoma Gyula: Felnőttkori sajátosságok.*

1.4.2 AZ ÉLETTAPASZTALATRA TÁMASZKODÁS ELVE

A felnőtt tanulók élettapasztalata legalább annyira forrás értékű, mint a tankönyv, a szakirodalom, ezért újabb tudás részben a tapasztalatok kritikai értékeléséből alakul ki.

A felnőttek teljesen új, idegen tartalmakat csak fenntartásokkal fogadnak be. Előnyös, ha a képzésben megjelenhet a felnőtt tanuló saját világa, egyéni tapasztalata, műveltsége is. Természetes kapocs ez a tanulás és az élet között. Az új fogalmak kialakítása is könnyebb, ha e tapasztalatokra építhetők, és a tapasztalatokból levont következtetések többet jelentenek a tanulóknak, mint az általánosító elmélet. Fontos tehát, hogy az oktató megismerje csoportját, tudja, milyen a résztvevők összetétele, előzetes tudásszintje.

Az élettapasztalatra támaszkodás elve [az andragógiai didaktika fontos alapelve, lásd: Andragógiai alapismeretek 5.1 alfejezet] indokolja, hogy a tanításban fontos helyet kapjanak az induktív gondolatmenetek. Az oktatónak meg kell találnia annak módzatait, hogy a meglévő tapasztalatokból induljon ki, és innen jusson el az új ismeretekig.

1.4.3 AKTIVITÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS, ÖNÁLLÓSÁG

A felnőttoktatás az egyoldalú "tantárgyi" ismeretkörökkel szemben előnyben részesíti a valóságból vett helyzetek sokoldalú értelmezését.

Felértékelődik az a fajta tudás, amelyet életszerű tapasztalatokkal szereznek meg. Az andragógusnak a tanítási folyamat során lehetővé kell tennie, hogy a tanulók bekapcsolódjanak az oktatási folyamatba, azt, hogy a korábban megszerzett tudás hasznosuljon, a tanulók gondolkodása fejlődjön. Fontos az oktatási módszerek szakszerű alkalmazása, a szemléltetés, az iskolai és munkahelyi gyakorlatok biztosítása.

A felnőttoktatás keretei között hangsúlyos a résztvevők aktivitása, együttműködése és viszonylagos önállósága. Az együttműködést azonban gyakorolni kell. Ha az emberi kapcsolatokat negatív érzelmek jellemzik, például szorongás vagy irigység a társak sikerére, akkor a tanulásban és a munkában nem lehetünk eredményesek. Az empátia, a társakra való ráhangolódás segítség nélkül nem megy. Ezért fontos, hogy a tanítási módszerek fejlesszék a tanulók öntevékenységét és társas készségét.

1.5 AZ ALKALMAZOTT MÓDSZEREK KIVÁLASZTÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

A jó módszerválasztás információhoz juttatja a hallgatókat, ugyanakkor érdeklődést ébreszt a tananyag iránt, erősíti a tanulási motivációkat, segíti az egyéni gondolatok, ötletek kibontakozását, hozzájárul a szükséges kompetenciák megszerzéséhez.

A felnőttképzésben alkalmazható módszereket alapvetően meghatározza

- a résztvevők nem, életkor és iskolai végzettség szerinti összetétele,
- a résztvevők szükségletei, szellemi színvonala, tanulási technikája,
- a résztvevők érdeklődése,
- az utolsó tanulási tevékenység óta eltelt idő hossza.
- a résztvevők tényleges tanulási lehetőségei:

FÖLDRAJZI:

van-e a településen képző intézmény, van-e olyan képzési kínálat, ami a felnőtt tanuló igényeinek megfelel, hozzá tud-e férni a más településen lévő képzési kínálatához időben, térben [távolságban] stb.

TECHNIKAI:

rendelkezik-e a képzésben való részvételhez szükséges technikai eszközökkel és az azok használatához szükséges tudással, távoktatásban például számítógéppel, internet-hozzáféréssel.

ELŐKÉPZETTSÉGBELI:

jogosult-e arra, hogy normatív állami finanszírozású képzésben vegyen részt – az első OKJ-s szakképesítés megszerzése ingyenes lehet, be tud-e kapcsolódni a választott képzésbe, pl. megfelelő-e az iskolai végzettsége a választott OKJ-s szakképesítés megszerzéséhez.

A módszerválasztás alapja minden esetben az, hogy mi az a didaktikai feladat, mi az a tanítási cél, amelyet meg kell oldani az andragógiai folyamatban. A módszerek kiválasztásánál sok tényezőt szükséges figyelembe venni.

1.5.1 AZ ELSAJÁTÍTANDÓ TARTALOM

A tartalmak nagyon különbözőek lehetnek, s más-más tartalom elsajátításához más-más módszer alkalmazása felel meg. De a módszer az adott célcsoporttól függően is változhat.

[Más módszert igényel egy számítástechnikai tanfolyam vagy egy szakmai továbbképzés levezetése egy magasan képzett csoportban, mint egy alulképzett csoport átképző tanfolyamán.]

A felnőttoktatóknak meg kell tudni terveznie, melyek azok az ismeretek, amelyeket előadás, és melyek azok, amelyeket vita formájában célszerű feldolgozni ahhoz, hogy a leghatékonyabban rögzüljön a tanulóknak; melyik anyag rész igényel több gyakorlást, melyik több csoportos vagy egyéni foglalkozást.

[Egy számítástechnikai tanfolyamon például kevesebb elméleti ismereteket tartalmazó előadásra és több gyakorlásra van szükség. Nélkülözhetetlen, hogy az oktató minden tanulóhoz odamenjen, megmutassa a nehezebb lépéseket, segítse őket a továbbhaladásban, begyakoroltassa a műveleteket. Fontos a tanulási környezet: a szaktanterem berendezése olyan legyen, hogy a tanár minden tanulót "megközelíthessen".]

1.5.2 A KÉPZÉSI FORMA IDŐTÉNYEZŐI

A módszer kiválasztását nagyban befolyásolja az ismeretelsajátításra fordítható tanórák száma, az elméleti és gyakorlati képzés aránya, a tanítási órák napi, heti vagy ciklusos rendszere. Az oktatás hatékonyságát erőteljesen befolyásolja az adott témára fordítható idő.

A kis óraszámiban oktatott ismeretanyag jelentős önálló feldolgozást, tanulást igényel. Ez főként az alacsony iskolai végzettségű résztvevőknél jelenthet gondot, hiszen ők valószínűleg nem rendelkeznek az önálló tanulás képességével.

Ha a kontaktórák száma kevés, érdemes a felnőttoktatóknak a házi feladat módszerét is "elővenni". A házi feladat a tanulók önálló, a tanítási órákon kívül végzett tevékenységén alapuló oktatási módszer, amely jelentősen megnöveli a tanulásra fordított időt. A tanulókkal világosan közölni kell a házi feladatok elkészítésének szabályait és a mulasztás konzekvenciáit. Fontos, hogy az oktató a házi feladatot rendszeresen ellenőrizze, értékelje, különben a tanulók nem törekszenek a színvonalas megoldásra, és így a módszer nem éri el a célját. A házi feladat mint módszer előnye, hogy részletes, egyénre szabott visszacsatolást tesz lehetővé, ami növeli a tanulási kedvet. [Lásd: A tanulás eredményességét [elősegítő tényezők. 1.2 alfejezet.]

1.5.3 A RÉSZTVEVŐK TUDÁSSZINTJE

A tanítási folyamat sikeresebb, ha a felnőttoktató figyelembe veszi a potenciális résztvevők előzetes tudásszintjét. Erre következtetni lehet az iskolai végzettségéből, de a résztvevők megkérdezése útján is, előzetes tudásszint-felméréssel.⁴

1.5.4 A RENDELKEZÉSRE ÁLLÓ SEGÉDESZKÖZÖK

A képzés során a verbális üzenetet gyakran erősíteni lehet és kell az oktatási eszközök segítségével [írásvetítő, diavetítő, projektor, számítógép, modellek, segédletek, plakátok, szóróanyagok stb.]. Ezeknek a tanítás tartalmának és a résztvevők létszámának megfelelő minőségben és mennyiségben kell rendelkezésre állniuk. [Például egy számítástechnikai tanfolyamnál a résztvevők létszámával megegyező számú számítógépre van szükség, egy gépnél nem ülhet két-három ember, akik közül csak az egyik dolgozik, és a többiek nézik, hogy a másik mit csinál. De nemcsak a gépeket, hanem a megfelelő szoftvereket is biztosítani kell a felnőttképzési intézménynek, pl. egy programozói vagy webfejlesztő tanfolyam vagy egy gépi könyvelést oktató tanfolyam esetében.]

⁴ Az előzetes tudásszintfelméréssel a Képzések finanszírozása; támogatások, ingyenesség, kedvezmények különböző élethelyzetekben; felnőttképzést segítő szolgáltatások tanegységben foglalkozunk részletesebben

1.5.5 AZ ANDRAGÓGUS KOMPETENCIÁI

A jó módszerválasztás információhoz juttatja a hallgatókat, ugyanakkor érdeklődést ébreszt a tananyag iránt, erősíti a tanulási motivációkat, segíti az egyéni gondolatok, ötletek kibontakozását, hozzájárul a szükséges kompetenciák megszerzéséhez.

Az andragógusnak szaktudása, tapasztalata, módszertani műveltsége alapján ki kell választania és alkalmaznia kell a legjobbnak ítélt módszert. A módszertani felkészültség egyik kulcseleme a szakmai tudáson kívül az andragógus módszertani magabiztossága. Az andragógus személyes tulajdonsága a csapatmunka végzésének és vezetésének kompetenciája, illetve azon képessége, hogy aktivitásával, lelkesedésével a tanulókat "magával ragadja".

A felnőttoktatónak a szakismereteken túl biztos felnőttképzési módszertani ismeretekkel és jártassággal is rendelkeznie kell. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy a tananyagot és a tanulócsoport összetételének legjobban megfelelő oktatási módszert válassza ki. Az sem elhanyagolható szempont, hogy mindenki azzal a módszerrel tud legmeggyőzőbben tanítani, amelyet őnmaga is a legalaposabban ismer, legmagabiztosabban kezel.

2. A FELNŐTTEK OKTATÁSÁNAK MÓDSZEREI

2.1 ELŐADÓ-KÖZPONTÚ MÓDSZEREK

Az előadó-központú módszerek:

- az előadás,
- a magyarázat,
- a konzultáció,
- a kiselőadás.

2.1.1 ELŐADÁS

Az előadás egy téma gondosan előkészített, szóbeli kifejtése képzett személy által. Egyirányú információközlés, amelynek fő célja a megértetés és a meggyőzés.

Az előadás alkalmazása indokolt, ha

- elsősorban információt kívánunk közölni,
- a tananyag nem hozzáférhető más forrásból,
- az adott tanulócsoport számára sajátos struktúrában célszerű azt ismertetni,
- csak rövid ideig kell az információkat megjegyezni,
- egy tananyagrész bevezetésére használják az előadást, s ezt később más módszerek követik.

2.1.2 MAGYARÁZAT, KONZULTÁCIÓ, KISELŐADÁS

Az előadást ritkán alkalmazzák önmagában, általában más módszerekkel kombinálják.

A leggyakrabban alkalmazott metódus a magyarázat, amely törvényszerűségek, tételek, fogalmak megértését segíti elő.

Az értelmező magyarázat során fogalmakat értelmezünk példákon keresztül.

Kérdőszava a mi? mit?

[Például: Mi a módszer szerepe a felnőttetek oktatásában?]

A leíró magyarázat egy folyamat leírására szolgál.

Kérdőszava a hogyan?

[Például: Hogyan nyerhetünk képet arról, hogy milyen a felnőtt tanulóak előzetes tudásszintje?]

Az okfeltáró magyarázat a jelenségek, összefüggések okainak feltárására szolgál.

Kérdőszava a miért?

[Például: Miért nehezebb felnőttkorban tanulni, mint gyermekkorban?]

A konzultáció lényegéhez tartoznak a tanulói kérdések. Az egyéni tanulás során meg nem értett kérdéseket fogalmazza meg a tanuló, ezekre az oktató adja meg a választ.

A kiselőadás olyan szóbeli kifejtés, amelyben a közlés nem a tanártól, hanem a tanulóétól származik.

A felnőttoktatásban akkor alkalmazható, ha a tanulóknak van előzetes tapasztalata, tudása az adott témában, vagy képes önálló kutató-feltáró munka végzésére. A kutatótevékenység a legélményszerűbb ismeretszerzési forma, a tanulóknak eközben módja nyílik az ismeretszerzés technikájának elsajátítására, az előadás megtervezésére, megírására, elmondására.

A kiselőadás időtartama általában 15-30 perc. Előkészítésében a tanárnak irányító, tanácsadó szerepe van ugyan, de a kiselőadás elsősorban nem a tanárnak, hanem a tanulóéknak készül, célja az ő informálásuk. A kiselőadás alapulhat valamilyen szakirodalom feldolgozásán, de a tanuló saját tapasztalataira is támaszkodhat. Követelményei hasonlóak ahhoz, mint amit az előadástól várunk.

2.2 RÉSZTVEVŐKÖZPONTÚ MÓDSZEREK

A résztvevőközpontú módszerek tanulóközpontú módszerek. Ezek lényege, hogy a közvetítendő ismereteket a résztvevők szemléletének, beállítódásainak, motivációinak, valamint kompetenciáinak fejlesztése révén adják át. Ennek érdekében a képzési folyamat súlypontját a tanár tevékenységéről a tanulókéra, azok csoportos munkájára helyezik át. A résztvevőközpontú módszerek a résztvevők aktivitására és együttműködésére építenek.

A tanár megtartja irányító szerepét, de arra törekszik, hogy az ismereteket a tanulók csoportmunkában dolgozzák fel.

2.2.1 CSOPORTMUNKA

A csoportmunka hatékonysága azon alapul, hogy a résztvevők céljai közösek. Ezek elérését szolgálja a csoporttagok közti információcseré, a munka megosztása és egymás segítése.

A csoportmunka előnyei:

- a csoporttagok megismerik egymást, bizalom alakul ki,
- a tanulási folyamatban minden résztvevő aktivizálható,
- a csoporttagok egyenrangúak,
- a résztvevők új szempontokat, egyéni problémamegoldási módokat dolgozhatnak ki,
- a résztvevők egymástól is tanulnak.

Mint arról A felnőttek hatékony tanulását segítő módszerek c. fejezetben már szó volt, annak ellenére, hogy a csoportmunka hatékonyabb a felnőttek oktatásában, mint például az előadás, a gyakorlat azt mutatja, hogy a felnőtt tanulók nem kedvelik.

Ennek elsősorban az az oka, hogy korábbi tanulmányaik során nem nagyon találkozhattak a tanulók közreműködését igénylő oktatási módszerekkel. A csoportmunka a résztvevők számára gyakran szokatlan, ezért idegenkednek tőle. A felnőtt tanulók elvárják, hogy a tanár adja át számukra a tudást, és kevésbé szeretnek az órán a társaikkal együtt dolgozni.

Amikor csoportmunka folyik, célszerű 3-4-5-6 személyes asztalok mellé ültetni a tanulókat. Ilyen teremberendezés esetében a tanár számára minden tanuló könnyen elérhető, így mind a kiscsoportos, mind a személyes irányítás megvalósítható.

A terem berendezése a tanulók létszámától is függ. 15-20 fős csoport esetén ha a terem méretei megengedik az asztalokat/padokat úgy jó összerendezni, mintha a tanulók egy tárgyalóasztal mellett ülnének. Így a szomszédos és a szemközt ülő tanulók együttműködése is jobban kialakulhat, és a tanár is könnyebben, gyorsabban segíthet annak, akinek szüksége van rá.

Ha a résztvevők létszáma nagyobb, akkor célszerű az asztalokat U alakban elrendezni. Így jobban kialakulhat a folyamatos kontaktus a tanár és a tanulók között.⁵

2.2.2 TRÉNING

A tréning csoportos gyakorlás, amelynek lényege, hogy a résztvevők az új ismereteket, kompetenciákat nem elméletben, hagyományos úton sajátítják el, hanem nagyrészt csoportmunkában tevékenykedve. A módszer alapelve, hogy a csoporttagoknak önállóan kell megtanulniuk az aktív ismeretelsajátítást és a gyors problémamegoldást. Fő jellemzője, hogy cselekvésorientált, a résztvevők tudatos, önként vállalt együttműködésén alapul. A résztvevőket képessé teszi a hatékony csoportmunkára.

Az előzőekben utaltunk arra, hogy a módszerválasztást többek között az elsajátítandó tartalom, illetve a képzési cél határozza meg.

A tréning például hatékony módszer arra, hogy egy természetes emberi képesség, a kommunikációs készség magasabb szintre emelkedhessen. Ezt a tréning módszerével hatékonyabban érhetjük el, mint előadások tartásával. Mert mi történik, ha előadást tartunk a kommunikáció témakörében? A tanulók kitűnően tudják majd a kommunikáció elméletét, tisztában lesznek azzal, hogy a kommunikációs rendszerben ki az adó, ki a vevő, mi az a jel, mi a csatorna stb. Csak egyet nem tanulnak meg: jól kommunikálni. A cselekvésorientált csoportos együttléteken, tréningeken viszont mindenki szóhoz jut, gyakorolhatják a bemutatkozást, a bemutatást, az érvelést stb. Éppen a lényegét érhetjük el ezzel: a tanulók ismereteket szereznek, ezeket alkalmazzák, begyakorolják, és ezáltal jártasságot szereznek az adott tárgykörben.⁶

2.2.3 VITAMÓDSZEREK

A közös problémamegoldás csak vitában, különböző nézetek, látásmódok ütköztetésével sikerülhet. A tanítás során azért hasznos a különböző vitatechnikák alkalmazása, gyakorlása, mert a vita lényege az érvelés, az állásfoglalás. A vita fejleszti a tanulók beszédkészségét, és toleranciájukat is növeli.

A vita egymástól eltérő, szembenálló nézetek ütköztetése. Célja, hogy az egyik fél meggyőzze a másikat a maga igazáról, ami által közelebb juthatnak a konfliktus/probléma megfejtéséhez. Másként kifejezve: az egyének alkotó gondolkodása a vitában közös megoldássá érlelődik. A résztvevők szabadon mondhatnak véleményt, tényeket, érveket sorolhatnak, minden álláspont egyenlő joggal szerepelhet.

Fontos a hozzáértés, a szinkronitás, és az, hogy a vitában minden érdekelt részt vegyen. Az igazi vitának téje van, következménnyel jár.

A TANÁR SZEREPE A VITÁBAN

A tanítás folyamatába illeszkedő, módszertanilag megtervezett vitában a tanár szerepe az eszmecsere csendes moderálása. Olyan légkört kell teremtenie, ahol minden résztvevő meg mer szólalni, és ahol érdeklődéssel hallgatják meg egymás véleményét.

5 Magyar Edit: *Kommunikációs kérdések a felnőttek tanítása szolgálatában.*

6 *A tréning alfejezet szakirodalmi forrása: Kraiciné dr. Szakaly Mária: Felnőttképzési módszertár*

A vitavezető személye nagyon fontos. Pártatlannak kell lennie, olyanak, aki képes megoldani a konfliktushelyzeteket, aki jól teszi fel az első kérdést, és a zárszót is jól fogalmazza meg.

A tanítás keretében alkalmazható vitatechnikák:

ÖTLETROHAM [BRAINSTORMING]

A témával kapcsolatos álláspontok, ötletek, javaslatok összegyűjtése abból a célból, hogy ezek megvitatásából alakuljon ki az optimális közös eredmény. A gyakorlati probléma gyors megbeszélésére szolgál, a megoldás a helyszínen fogalmazódik meg az ötletek szabad áramlásától egészen a helyes megoldásig.

PHILIPS MÓDSZER [66-OS MÓDSZER]

Az ötletcsiholás egyik válfaja. 6 fős csoportok 6 percig gyűjtik az ötleteket az adott kérdés megoldására. Ezeket aztán összegzik, majd rendszerbe foglalják. Alapelve az, hogy az ötlet ötletet szül.

MÉHKAS MÓDSZER

A csoportmunka egyik változata 4–6 résztvevő 15 perces megbeszélést tart egy bizonyos kérdésről. A megfogalmazott véleményeket a kiscsoport választott "szóvivője" tárja a többiek elé. Előnye, hogy bátrabb és őszintébb a véleménynyilvánítás, mivel nem egyéni, hanem csoportvéleményt kell a "szóvivőknek" képviselniük.

IMPULZUS MÓDSZER

A hagyományos előadás ötvözése az előadás egyes részleteihez kapcsolódó beszélgetéssel [20 perc előadás, 20 perc "vita", majd újra előadás].

KEREKASZTALVITA

Néhány szakértő a megoldást keresve csoportosan vitat meg egy témát. Lényege, hogy a résztvevők különböző álláspontokat és szakterületeket képviseljenek. Az ilyen vita alkalmas egy-egy problémás tananyagrész megértésére, a kommunikációs készségek fejlesztésére.⁷

⁷ A vita alfejezet szakirodalmi forrásai: Lada László: *Oktatási módszerek*; Magyar Edit: *Kommunikációs kérdések a felnőttek tanítása szolgálatában*

2.2.4 FELELETVÁLASZTÓS MÓDSZER

Ez a módszer a választás és döntés képességét fejleszti. Egy leírt vagy elmondott helyzetben kell a tanulóknak a rendelkezésükre bocsátott 3-8 konkrét változatból az egyedüli helyeset, illetve a legoptimálisabbat kiválasztaniuk. E választás indoklásából alakul ki a csoportvita, amely arra szolgál, hogy eldőljön, melyik megoldás a legjobb. Példa a feladatválasztós módszerre

Válasszon helyszínt egy kb. 450 fős szakmai szimpóziumnak, amelyen prezentációk is történnek, előadások hangzanak el, és svédasztalos állófogadás, illetve a szünetekben kávé, üdítő, sütemény felszolgálása történik! A feladathoz adott 8 választási lehetőség, melyek közül a tanulóknak ki kell választaniuk a szerintük legjobb megoldást. Választásukat indokolni kell.

2.2.5 ESETTANULMÁNY

Komplex eljárás ismeretek felhasználásának gyakorlására, tudattartalom feltárására és fontos cselekvési formák [pl. munkaformák] kipróbálására. Esetttörténet leírásából indul ki, és pontos szabályok szerint, csoportos beszélgetés keretében jutnak el a résztvevők a cselekvési terv elkészítéséig, az esettörténetben közölt problémák megoldásáig. Állásfoglalásukat a résztvevők indokolják, végül a foglalkozásvezető értékeli a beszélgetést.

2.2.6 SZEREPJÁTÉK⁸

Az oktató feladata, hogy megfogalmazza az életből vett eseteket és megtervezze a szerepeket. A közös vita lefolytatása után a vitavezető összefoglalja a vitát, és végül ő maga is állást foglal.

A szerepjáték fejleszti az önismeretet, a gondolkodást, az empátiás és együttműködési készséget. A résztvevők által létrehozott valóság és annak megbeszélése jelenti a tanulási folyamatot. A szerepjáték folyhat a szerepekre vonatkozó előzetesen megtervezett utasítások alapján vagy a szereplők szabad elképzelése és alakítása révén. Az írásban vagy szóban bemutatott helyzet megismerése után a csoport elosztja a szerepeket, és kinek-kinek a szereplő szemszögéből kell végiggondolnia a helyzetet és kialakítania állásfoglalását.

PÉLDA SZEREPJÁTÉKRA

A Profi Oktatási Kft. felnőttképzési konzulensi állása megüresedett. Ön jelentkezik az állásra. A felvételi elbeszélgetésen a Kft. humánpolitikai vezetőjét kell meggyőznie arról, hogy Ön a megfelelő ember az állásra. A humánpolitikai vezető arra kíváncsi, hogy Ön – kompetenciái alapján – alkalmas-e az állás betöltésére, motivált-e munkára és be tud-e illeszkedni az adott munkahelyi környezetbe. Folytassák le a beszélgetést, és ki-ki a szerepének megfelelően érveljen!

⁸ A szerepjáték alfejezet szakirodalmi forrásai Lada László: Oktatási módszerek

2.3 GYAKORLAT

A gyakorlat az a tevékenységrendszer, amelyben az elsajátított ismeretek alkalmazása, a készségek, képességek fejlesztése történik.

A gyakorlatnak rendkívül fontos szerepe van a tanulási folyamatban, hiszen a tudás az ismeretek mellett feltételezi a képességek, készségek, kompetenciák meglétét is. A tanulás aktív cselekvés, tapasztalatok begyűjtését, elemzését, használatát igényli. Gyakorlással az elméleti információ beépül a tanuló tudatába, a cselekvési folyamatba, készséggé válik, és így a tanulási helyzettől elvonatkoztatva is magabiztosan alkalmazható a terepen.

Mind a felnőtt tanuló, mind a munkáltató részéről jogos elvárás, hogy a képzés gyakorlatorientált legyen. A gyakorlatorientáltság azt jelenti, hogy a tananyag kiválasztásánál és meghatározásánál nem anyagrészeket és tudástartalmakat sorolunk fel, hanem azt a cselekvést írjuk le, amelyre a sikeres tanulóknak képesnek kell lennie. Vagyis a célokat cselekvések listájára kell bontani.

Például egy prezentációs tanfolyam keretében ahhoz, hogy a munkatárs képes legyen magát, cégét és a terméket jól bemutatni, a cselekvést a következő műveleti listára kell felbontani: Pontosan érkezik az ügyfélhez, megfelelő öltözékben van, nyugodtan áll a csoport előtt, szemléltet, gesztikulál, az emberek szemébe néz, nem áll a vetítőtáblán elé, nem hátrafelé, a vetített kép irányába beszél, kitér a kérdésekre stb. A leírás tehát tartalmazza, hogy a sikeres résztvevő mit tesz és mit nem tesz. Azt tanulja, amit neki holnap gyakorlatban tenni kell.

A gyakorlatról nemcsak mint módszerről beszélhetünk, hanem mint képzési formáról is. A szakmai képésekhez általában gyakorlati képzés is tartozik.⁹

A szakmai gyakorlat többféle formában szervezhető meg: szaktanteremben [pl. nyelvi labor, számítástechnikai terem], tanteremben, tanműhelyben, gazdálkodó szervezetnél.

⁹ A gyakorlati képzésre vonatkozó előírásokról a későbbi tanegységekben lesz szó

3. SZEMLÉLTETÉS

3.1 A SZEMLÉLTETÉS JELENTŐSÉGE

A szemléltetésre mint módszerre az andragógiában is szükség van. A szemléltetés a szemléletesség elvét leginkább érvényre segítő, önálló vagy más módszerekhez kapcsolódó eljárás csoport.

Lényege a megjelenítés: minél több érzékszerv útján igyekszik konkrétabbá tenni a megértés és elfogadtatás tárgyát. Sokszorosan igazolt tény, hogy a szemléltetéssel egybekötött előadás sokkal hatékonyabb, mint az, amelyik csak a verbalításra szorítkozik, hiszen a tanulás annál eredményesebb, minél több érzékszervünket használjuk.

A szemléltetőeszköz nemcsak az új ismeretek megértését tudja segíteni, hanem más képzési részfeladatokat is. A szemléltetés önmagában is módszer, ugyanakkor a módszerek legtöbbjét képes gazdagítani, hatékonyabbá tenni.

A szemléltetés a tevékenység elsajátításának fontos kiindulópontja. Vannak tevékenységek, amelyek bemutatás nélkül nem sajtíthatók el, de minden cselekvésnél könnyebb a bemutatás valamely formáját követni, mint a verbális leírást. De a fogalomtanulásban, az elméleti, az absztrakt ismeretek elsajátításában is jól illusztrálhatjuk az elsajátított elvont törvényszerűségek gyakorlati alkalmazását például egy film segítségével.

A szemléltetés módszere az oktatási folyamatban hozzájárul:

- a képszerű gondolkodás fejlesztéséhez,
- a kiinduló bázis megteremtésével a fogalomalkotáshoz, illetve a tevékenység elsajátításához,
- a tanult jelenségek rendszerezéséhez, osztályozásához,
- a tanulók érdeklődésének felkeltéséhez,
- a tanultak alkalmazásához,
- a gyakorlati alkalmazási lehetőségek feltárásához.

3.2 AZ EREDMÉNYES SZEMLÉLTETÉS FELTÉTELEI

A szemléltetés az oktatási folyamat szerves része, s mint ilyennek kapcsolódnia kell a megelőző, illetve a következő módszerekhez, anyagrészekhez. A szemléltetés kezdetén strukturáló elvek bemutatásával, problémafelvetéssel, feladat kijelöléssel meg kell teremteni a tanulás feltételeit.

A szemléltetésnek minden tanuló által jól követhetőnek [láthatónak, hallhatóknak, érzékelhetőnek] kell lennie. A nem látható tanári kísérlet, a kivehetetlen vetített ábra, a kis képernyős televízió, a recsegő hangfelvétel mind gátja a bemutatással történő tanulásnak.

A képi és általában az érzékeltes megjelenítés lényeges és járulékos elemeket egyaránt közvetít.

A lényeg kiemelése a szemléltetések elengedhetetlen mozzanata. A mozgásos bemutatáskor ismétléssel, szóbeli figyelemfelhívással, a képi szemléltetésnél az egész bemutatása után a részek kiemelésével, feliratok, nyilak, körök, aláhúzás alkalmazásával, a kép felépítésével vagy lebontásával, animációs eljárások beiktatásával, a részletgazdag valóságos ábrák és a lényegüket mutató absztrakt sémák kombinálásával segíthetjük a lényeg kiemelését, a konkrétumtól az absztrakt irányába történő elmozdulást.

A tanulók aktivitásának, válaszainak, sőt kérdéseinek kiváltása ugyancsak feltétele a bemutatott jelenségek tevékeny feldolgozásának. Ezt a tanár kérdéseivel, a taneszközökön megjelenített kérdésekkel, feladatok kijelölésével, a bemutatás időleges megállítással érheti el.

A szemléltetéshez kapcsolódó visszacsatolás, az elsődleges rögzítések, részösszefoglalások feltételei az ismeretfeldolgozásnak.

A szemléltetés alkalmazását a tanulók, az adott csoport fejlettségi szintjéhez, előismereteihez, tanulói képességeihez kell igazítani. A bemutatás összetettsége, a megismerő tevékenység irányításának, illetve a tanulói önállóságnak a mértéke, a cselekvéses, szemléletes, szimbolikus ismeretsajátítás aránya mind módosítható a tanulók fejlettségének függvényében.

A bemutatás újabban terjedő, nagy önállóságot biztosító változata az együttműködő [kollaboratív] demonstráció, amelyben a tanár bemutatja a problémákat, s a tanulóktól kéri, hogy tegyenek javaslatot a megoldásra, kérdezzenek, keressék kérdéseikre a feleletet, értékeljék a tényeket, vonják le a következtetéseket.

Audiovizuális és demonstrációs eszközök alkalmazása során az alábbiakat kell szem előtt tartani:

- A bemutatás ne legyen öncélú. Győződjünk meg arról, hogy a bemutatás ténylegesen könnyebbé, eredményesebbé teszi-e a fogalom, szabály megértését!
- A szemléltetés épüljön be szervesen a magyarázatba! A bemutatás előtt, alatt és után elhangzó tanári kijelentések irányítsák a tanuló figyelmét, teremtsenek kapcsolatot a bemutatott tárgy és fogalom vagy szabály között!
- A szemléltetőeszköz a fogalom lényegére vonatkozzék, ne tartalmazzon elterelő információkat!
- A bemutatás könnyedén történjen, ne zavarja se a tanár, se pedig a tanulók gondolati tevékenységét! A szemléltetés általában nem elkülönülten, hanem szóbeli közléssel együtt jelenik meg. A szó és a szemléletesség lehetséges kapcsolatát a következőkben foglalhatjuk össze:
 - az andragógus szóbeli közlés segítségével irányítja a tanulók megfigyelését,
 - az elvégzett megfigyelésre alapozva az andragógus szóbeli közlésével hozzásegíti a tanulókat az összefüggések átgondolásához, feltárásához,
 - a szemléltetés a szóbeli közlés megerősítésére vagy konkretizálására szolgál,
 - a megfigyeltekből közvetlenül ki nem derülő összefüggéseket, általánosításokat közli a tanár.

3.3 A SZEMLÉLTETÉS ESZKÖZEI

A szemléltetés eszközei az audiovizuális eszközök.

AUDIOVIZUÁLIS ESZKÖZÖK OSZTÁLYOZÁSA

- Bemutató (felíró)
- Vetített
- Háromdimenziós
- Másolt vagy nyomtatott
- Vizuális
- Táblák
- Fóliák
- Valódi tárgyak
- Kiadványok
- Televízió, videó, DVD
- Poszterek
- Filmek
- Utánezatok
- Listák
- Számítógép
- Flip-chart
- Diapozitív képek
- Modellek
- Ismertető
- Projektor

Valamilyen szemléltetőeszköz minden körülmények között biztosítható (legrosszabb esetben a csomagolópapír és a filctoll is megteszi). A lehetőségek megteremtése és megismertetésük az oktatókkal az oktatásszervező feladata.¹⁰

¹⁰ A szemléltetés fejezet szakirodalmi forrása: Lada László: Oktatási módszerek.

4. PROJEKTMÓDSZER

A projekt módszer a tanulók érdeklődésére, a tanárok és a diákok közös tevékenységére építő metódus, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként szervezi meg.

A projektek olyan komplex feladatok, amelyeknek egy gyakorlati természetű probléma áll a középpontjában. A témát a tanulók széles körű, történeti, technikai, gazdasági összefüggésében dolgozzák fel, így a módszer érvényesítése a hagyományos iskolai tantárgyi rendszer fellazítását igényli.

A módszer alkalmazása során sor kerülhet:

- gyakorlati feladat megoldására, mint például egy hasznos tárgy megtervezése és kivitelezése,
- egy esztétikai élmény átélésére [újságcikk megírása, színelőadás megtartása],
- egy probléma megoldására,
- valamilyen tevékenység, tudás elsajátítására.

4.1 A PROJEKTMÓDSZER ALKALMAZÁSÁNAK LÉPÉSEI

<p>1) A célok, a téma kiválasztása, megfogalmazása [egy eredeti és kreatív project kiválasztása, miközben sok ötletet megvitának és elvetnek] magában is kreatív feladat.</p>	<p>2) Tervezés [feladatok, felelősök, helyszínek, munkaformák].</p>	<p>3) Kivitelezés [az eredményes megvalósítás érdekében a tanulók önálló kutatást is végezhetnek, de a pedagógust is kérhetik, hogy ismertesse meg őket a szükséges ismeretekkel]</p>	<p>4) Zárás, amikor bemutatjuk a projekt végeredményét. A projekt bemutatása történhet egy színdarab, rádiójáték, videofelvétel vagy kiállításon közszemlére bocsátott makkett, modell stb. formájában.</p>	<p>5) Értékelés, amely nemcsak a bemutatott produktumok értékelését foglalja magában, hanem az egész módszer, folyamat értékelését is.</p>
---	---	---	---	--

Az értékelés kritériumait előre közölni kell a tanulókkal. Ha például egy rendezvény megszervezését maximumán 100 ponttal értékelünk, akkor 10 pontot adhatunk az eredetiségért, 40 pontot a rendezvény előkészítési munkálataiért, 40 pontot a rendezvény lebonyolításáért, 10 pontot pedig az együttes munka minőségéért.

4.2 A PROJEKTMÓDSZER ELŐNYEI

A projekt módszer nagyfokú tanulói önállóságot tesz lehetővé, módot ad az ismeretek integrálására, az iskolán kívüli világ megismerésére, kapcsolatok kialakítására, olyan készségek elsajátítására, amelyek a demokratikus közülethez nélkülözhetetlenek.

A projekt módszer megkülönböztető jegye az a nagyfokú szabadság, amelyet a tanuló számára biztosít a célok kiválasztásától, a tervezéstől a feladat végrehajtásának módozatain keresztül egészen az elkészült produktum és a tevékenység értékeléséig.

A módszer lényegéeként kell említenünk azt a sajátosságot is, hogy a tanulást, azaz az ismeretek, jártasságok, szokások stb. elsajátítását indirekt módon kívánja biztosítani. A cél sohasem a tanulás önmagában, hanem valamilyen konkrét cél, produktum. A tanulás ehhez képest mindig eszköz jellegű, a produktum elérésére irányuló tevékenységnek mintegy mellékterméke.

PÉLDA PROJEKTFELADATRA EGY IDEGENFORGALMI ÜGYINTÉZŐ SZAKKÉPZÉSBEN:

Az utazási iroda amerikai partnere a Harvard Egyetem 30 fős zenekarát utaztatja Európába 2006 őszén, és ajánlatot kér hatnapos magyarországi tartózkodásra. A zenekar repülővel érkezik Budapestre, és a hatodik napon szárnyashajóval utazik Bécsbe. A magyarországi tartózkodás alatt 3 éjszakát Budapesten és 2 éjszakát vidéken – elsősorban valamelyik zenei hagyományokban gazdag városban – szeretnének tölteni. Mindkét városban gazdag turisztikai programot igényelnek, és lehetőséget arra, hogy egy-egy alkalommal fellépessenek a magyar közönség előtt. A magyarországi utazás során autóbust és angol nyelven beszélő magyar idegenvezetőt kérnek. Elhelyezés: Budapesten és vidéken háromcsillagos szállodában, kétágyas, zuhanyzós szobákban. Ellátás: félpanzió

FELADAT:

- Készítsen amerikai partnere részére programajánlatot az Ön által kialakított útvonalra!
- Készítse el a túra kalkulációját egy főre vetítve! Számoljon egyágyas felárat is!
- Írjon ajánlattevő levelet amerikai partnerének, és röviden adjon érdeklődést felkeltő tájékoztatást a túra során érintett tájegység, város turisztikai látnivalóiról, egyéb idegenforgalmi értékeiről!
- Készítse el a túra részletes forgatókönyvét a magyar idegenvezető számára!

Az ismertetett feladat teret enged a tanulói önállóságnak, lehetővé teszi, hogy egyéni megoldásokat találjanak. A tanuló a feladat megoldása során integrálja ismereteit. [A program összeállításához szükséges az idegenforgalmi, földrajzi, művelődéstörténeti tájékozottság, valamint annak az ismerete, hogyan kell megszerezni az információkat – múzeumok, egyéb látnivalók nyitva tartása, belépők árai stb. –, a kalkulációhoz szükségesek a pénzügyi–számviteli ismeretek, az ajánlattevő levélhez az eligazodás az üzleti adminisztrációban, a levelezésben, a kommunikációban, a protokollban, és természetesen a számítástechnika és az idegen nyelvvel készítség szintű ismerete is megkívántatik.]

A fentihez hasonló feladatot a képzés során gyakorlati oktatás keretében tanírodában, vagy utazási irodai gyakorlaton “éles helyzetben” is végezhet a tanuló. De hasonló jellegű projektmunka lehet egy kiállítás, konferencia, reklámkampány vagy egy sajtótájékoztató megszervezése.

A projektmódszerrel tehát arra lehet felkészíteni a tanulókat, hogyan gondoljanak végig, készítsenek elő és szervezzenek meg egy számukra fontos folyamatot. Ennek igen nagy a jelentősége, hiszen az egész életünk projekteiben szerveződik: gondoljunk egy lakásfelújításra, egy nagyobb vásárlásra, az esküvőnk megszervezésére vagy csak egy baráti összejövetel megrendezésére.

Megvalósítása azonban bonyodalommal jár: igényli a tantervi keretek megbontását, nehezíti az ismeretek elméleti rendszerének kialakítását, nehezen illeszthető a szokásos szervezeti formák és keretek közé, újfajta tanár-diák viszonyt feltételez.

Mindenzen erények és hátrányok alapján megállapíthatjuk, hogy a projektmódszer széles körű gyakorlati alkalmazása a felnőttképzési gyakorlatban nem várható, esetenkénti felhasználásáról azonban nem volna szabad lemondanunk.¹¹

ÖSSZEFOGLALÁS

A képzési célok, a kiváló oktatási programok csak szükséges és elengedhetetlen feltételei a felnőttek ismeretszerzésének. A tanulási folyamat a gyakorlatban csak akkor vezet eredményre, ha a felnőtt tanuló motivált, és elégedett a tanulási folyamat végeredményével. A felnőttoktató munkájának hatékonysága növelhető, ha jól ismeri a felnőtt tanuló sajátosságait, elvárásait, valamint a sikeres tanulást biztosító ismeretszerzési folyamat mozzanataival is tisztában van.

A felnőttoktatónak a szakismereteken túl biztos felnőttképzési módszertani ismeretekkel és jártassággal is rendelkeznie kell. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy az oktatott ismeretanyagot a tanulócsoporthoz legjobban megfelelő módszer kiválasztásával és a legeredményesebben legyen képes oktatni.

A jó módszerválasztás információhoz juttatja a tanulókat, ugyanakkor érdeklődést ébreszt a tananyag iránt, erősíti a tanulási motivációkat, segíti az egyéni gondolatok, ötletek kibontakozását, hozzájárul a szükséges kompetenciák megszerzéséhez.

FENTIEK ALAPJÁN A FELNŐTTEK OKTATÁSÁBAN KORSZERŰ MÓDSZEREKRŐL AKKOR BESZÉLHETÜNK, HA

- figyelembe veszi és méri az előzetes tudást [a 2001. évi C. törvény a felnőttképzésről előírja az előzetes tudás felmérését]¹²
- fejleszti a tanulási képességet,
- fejleszti az alapvető kulcsképeket [kommunikáció, írás, olvasás, számolás],
- fejleszti a gondolkodási képességet,
- fejleszti az önálló tanulási képességet.

¹¹ A projektmódszer fejezet szakirodalmi forrása: Lada László: Oktatási módszerek

¹² A 2001. évi C. törvény a felnőttképzésről 17 §. [1]. A képzési programnak igazodnia kell a képzésében részt vevő felnőttek eltérő előképzettségéhez és képességeihez. [2] A képzésre jelentkező felnőtt kérheti tudásszintjének előzetes felmérését, amelyet a felnőttképzést folytató intézmény köteles értékelni és figyelembe venni.

*Az anyagot a Magyar Természetjáró Szövetség
számára a Navigátor DTK bocsátotta rendelkezésre.*

IRODALOMJEGYZÉK

AJÁNLOTT IRODALOM

- Csoma László:**
FELNŐTTKÉPZÉSI SAJÁTOSságOK.
IN.: PROBLÉMÁK, KÉRDÉSEK –
MEGOLDÁSOK, VÁLASZOK.
Szerk: Mayer József. Budapest,
Országos Közoktatási Intézet. 2002.
[Elérhető a weblinkgyűjteményből.]
- Maróti Andor [szerk.]:**
ANDRAGÓGIAI SZÖVEGgyűJTEMÉNY II.
Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó. 1997.
- Bernd Weidenmann:**
SIKERES TANFOLYAMOK ÉS SEMINÁRIUMOK.
Budapest, IIZ/DVV Budapesti Projektiroda. 1997
- FELNŐTTOKTATÁSI ÉS KÉPZÉSI LEXIKON.
Budapest, Magyar Pedagógiai Társaság –
OKI. 2002.
- Dr. Kálmán Anikó:**
ANDRAGÓGIAI MÓDSZERTAN.
A FELNŐTTOKTATÓK KOMPETENCIÁI.
Budapest, Okker Kiadó. 2005.
- Mayer József [szerk.]:**
PROBLÉMÁK, KÉRDÉSEK –
MEGOLDÁSOK, VÁLASZOK.
Budapest, Országos Közoktatási Intézet.
2002.
- Zrinszky László:**
A FELNŐTTKÉPZÉS TUDOMÁNY –
BEVEZETÉS AZ ANDRAGÓGIÁBA.
Budapest, Okker Oktatási Iroda. 1999.
- Zachár László:**
FELNŐTTKÉPZÉS,
MUNKAEERŐPIACI KÉPZÉS TERVEZÉSE.
Pécs, PTE TTK FEEFI. 2003.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Felnőttoktatási és -képzési lexikon.
Budapest, Magyar Pedagógiai Társaság –
OKI. 2002
- Kraiciné Dr.Szokoly Mária:**
FELNŐTTKÉPZÉSI MÓDSZERTÁR.
Új Mandátum Kiadó, Budapest. 2004.
- Lada László:**
OKTATÁSI MÓDSZEREK.
IN.: PROBLÉMÁK, KÉRDÉSEK –
MEGOLDÁSOK, VÁLASZOK.
Szerk: Mayer József. Budapest, Országos
Közoktatási Intézet. 2002. [Elérhető a
weblinkgyűjteményből.]
- Magyar Edit:**
KOMMUNIKÁCIÓS KÉRDÉSEK
A FELNŐTTEK TANÍTÁSA SZOLGÁLATÁBAN.
IN.: PROBLÉMÁK, KÉRDÉSEK –
MEGOLDÁSOK, VÁLASZOK.
Szerk: Mayer József. Budapest, Országos
Közoktatási Intézet. 2002.
- MÓDSZERTANI STRATÉGIÁK AZ ISKOLA-
RENDSZERŰ FELNŐTTOKTATÁSBAN [2002]
Szerk. Mayer József. Budapest, Országos
Közoktatási Intézet. 2002.
- Zrinszky László:**
A FELNŐTTKÉPZÉS TUDOMÁNY –
BEVEZETÉS AZ ANDRAGÓGIÁBA.
Budapest, Okker Oktatási Iroda. 1999.
- Suhajda Csilla Judit [szerk.]:**
ÚJ MÓDSZEREK A FELNŐTTKÉPZÉSBEN.
Budapest, Kontakt Alapítvány – Nemzeti
Felnőttképzési Intézet, 2004.

**MAGYAR TERMÉSZETJÁRÓ
SZÖVETSÉG**